

”Idrottsrörelsen måste bli mer professionell”

Efter vinterns debatt om barn- och ungdomsidrotten ger Jonas Stier sin syn på hur idrottsrörelsen har hanterat kritiken. Han är författare till rapporten *Blod svett och tårar* där han riktade stark kritik mot ledarkulturen inom landslagsgymnastiken.

DET SENASTE ÅRET har media belyst missförhållanden inom den svenska idrottsrörelsen. Det har handlat om barn som tränar på ett ohälsosamt sätt, äter för lite, drabbas av och tränar trots skador, slås ut i elit-satsningar eller utsätts för sexuella övergrepp. Den bitvis fräna kritiken mot dessa missförhållanden från föräldrar,

tidigare aktiva, idrottsledare, läkare och forskare har idrottsrörelsen, och i synnerhet dess toppskikt, avfärdat med nästan ryggmärksreflexens hastighet som överdriven, felriktad eller orättvis. Denna hållning till kritik är oprofessionell och förödande i det långa perspektivet.

När idrottsrörelsens företrädare bemöter kritiken tar man spjörn mot en närmast sakral (och oreflekterad) dogm att idrott *alltid* är bra, nyttigt och hälsosamt för människor och samhället i stort. Denna tro – för det är fråga om tro – är själva livskraften i idrottsrörelsen på samtliga nivåer, inom alla idrotter och i alla oss som håller på med idrott. Men tron förblindar, och därför upplevs kritiska diskussioner som förtäckta och ondsinta hot mot själva grundvalarna för idrotten och dess understödda godhet. Jag menar att det går att urskilja ett antal typiska reaktioner som idrottsrörelsen använder sig av för att värja sig mot kritik och för att försvara dess omnipotenta tro på idrottens godhet.

Oacceptabelt att titta bort

Att ”man inte känner igen sig i kritiken” används av idrottsrörelsens företrädare som ett skäl för att kritiken är *felaktig*. Vilken socialarbetare skulle avfärda en anmälan om barn som far illa med att han eller hon inte känner till vad som har hänt? Vem av oss skulle förneka förekomsten av kvinnomisshandel bara för att vi inte har bevittnat den själva? Den som är ansvarig för en verksamhet – idrottslig eller annan – har ansvar för att känna till

det som händer i de egna leden. Vi kan hämta otaliga exempel från media när idrottens företrädare på direkta frågor inte säger sig känna till eller inte ens verkar vilja ta reda på tingens tillstånd. Men att förneka, titta bort eller misstänkliggöra de som har råkat illa ut inom idrotten är oacceptabelt. Det senaste året visar med all tydlighet att idrottsrörelsen måste bli mer professionell och objektiv i ansvarsfrågor.

Återkommande är också påståendet att ”det är ju bara en minoritet av våra ledare som missköter sig” (den så kallade rötäggsteorin), medan det stora flertalet är skötsamma, engagerade och kompetenta ledare och tränare. Att det stora flertalet fungerar bra som ledare (vilket de gör!) förtar *aldrig* det lidande som offren för ”rötäggen” får utstå. Därtill får inte problemen individualiseras – utan idrottsrörelsen måste arbeta mycket mer systematiskt med det som sitter i väggarna i olika verksamheter, på olika nivåer. Alla som är idrottsrörelsens kulturbärare har såväl makten som ansvaret att sätta gränser för de som inte sköter sig och främja ett respektfullt och öppet klimat.

Duckar bakom barnen

En vanlig reaktion hos idrottens företrädare är att de duckar bakom barnen. Försvarsstrategin är enkel: ”om barnen tycker idrott är kul finns inget problem” eller ”berättar de inte att något är dåligt så är allt bra”. Även om barn är kompetenta varelser är de kompetenta i förhållande till den utvecklingsfas som de befinner sig i. Det är allmänt känt att vi vuxna inte bör utgå ifrån att barn berättar när de inte trivs, när en tränare inte är snäll eller i värsta fall till och med förgriper sig på dem. Vi vet alla också att det som är kul inte alltid är sunt eller bra i det långa loppet – och vi kan aldrig utgå ifrån att barnen ser detta själva, men *kräva* att vi som vuxna gör det.

Till detta ska läggas att idrottsrörel-

sen, som försvar mot kritik om missförhållanden, betonar att idrottslig framgång och berömmelse på den högsta nivån kräver hårt arbete och uppoffring. De som har lyckats framhålls gärna som goda exempel, medan de som slogs ut på vägen sällan uppmärksammas. Är de senare bara acceptabla ”collateral damages” på vägen mot framgång för andra personer eller för Sverige som nation? Är ett sådant synsätt förenligt med idrottens värdegrund eller samhällets värden i stort?

Långsiktigt förödande

Föreställningen att okunniga eller ondsinnade personer (forskare, journalister eller läkare) är ute efter att svartmåla verksamheten är också vanlig. I fokus för reaktionerna på kritiken står inte kritikens innehåll utan kritikernas *motiv*, som antas vara att svartmåla – inte att bidra till utveckling och förändring av idrotten. I ett långsiktigt perspektiv menar jag att detta är förödande för idrotten. Idrottens tilltagande globalisering, kommersialisering och de nya och högre krav som föräldrar ställer på idrottsrörelsen kräver en ökad professionalisering på alla nivåer – och en professionell verksamhet ”hanterar” inte kritik, utan ser den som en viktig del av en ständigt pågående utveckling av verksamheten.

Idrottsrörelsen bör slutligen inse att den *inte* är en moralisk-politisk frizon som styrs av annorlunda lagar och normer än samhället i stort. Varför ska det överhuvudtaget vara möjligt att diskutera en högre tolerans mot missförhållande för barn i idrotten när det inte skulle vara möjligt i andra samhällssektorer? Idrotten är en del av samhället och finansieras i stora delar av skattemedel. Med det följer vissa värden som vi aldrig bör kompromissa med och ett ansvar hos var och en av oss att verka för en sund, human och glädjefylld idrott för våra barn.